



Environmentální akce, reporty, přírodovědná pozorování, ekoporadenské tipy, botanika, zoologie, úvahy, recenze, zdravá výživa, práva zvířat, aktivismus, zdravý životní styl, odborná literatura, přírodní beletrie a poezie...

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně
Základní organizace ČSOP Strakonice

Vážení čtenáři,

dovolte mi se ještě krátce vrátit k nedávno znovu rozvířené šumavské tematice. S procesem nové zonace se již po několik měsíců pokouší skupina lidí nejrůznějšími způsoby nabourat statusy ochrany zdejšího území (viz např. [zde](#)). Pokud situaci společně s námi sledujete, nemohl vám uniknout jeden prazvláštní paradox. Tyto výpady bývají zaštiťovány hesly jako

Z obsahu tohoto čísla:

A kolem rybníka nahusto nasázet.....	2
Neuvěřitelně zamotaný příběh Zhůří.....	3
Urbex - místa, která si příroda bere zpět - 1	4
Několik poznámek k uvažované výstavbě....	5
David proti Goliášovi.....	6
Environmentální vzdělávací program.....	8
Lokálnost, zamyšlení nad naší.....	8
„Zvířátková terapie“ ve vodňanském.....	10
Kutilka asijská ze Strakonice.....	10
Report z Klíčku.....	10
Večer s dokumentem - 69. díl.....	11
Listopadové mlhy Jirky Wagnera.....	15
Řeky ve městech.....	15
Pěkné věci nech si zdát.....	16
Postřehy ze Slovenska - 2.....	17
Recepty z Veget Festu II.....	18
Podzimní přebytky.....	18

„Zachraňme Šumavu“, „Za zelenou Šumavu“ nebo zkrátka poplašně varují před měsíční krajinou, která zde vznikne, pokud něco rychle neuděláme. Mohlo by se zdát, že se snaží Šumavu chránit hlavně před odlivem turistů, kterým se nechce na tuhle „spoušť“ jezdit koukat. Jaká je však skutečnost? NP Šumava je jednou z nejlukrativnějších českých destinací. Jen loni sem zavítalo kolem 2 milionů lidí a návštěvnost meziročně vzrostla o 15 % (viz [zde](#)). Podobně jsou na tom i šumavské nemovitosti, které se prodávají bez nadsázky za pražské ceny. A tak se v současné době nehraje na Šumavě o kůrovce, ale o pěkný balík peněz. Ano, politicko-lobbystické skupiny operují takřka v každé oblasti lidské činnosti. A zdá se mi, že mnohde svou hru rok od roku přitvrzují. Zatímco výroky některých svědčí o „hluboké“ znalosti problematiky (např. náměstka hejtmanky JČK Pavla Hrocha - „Ano, jsou tam mladé stromky. Ale jak vysoké? Za deset let by měly smrky vyrůst třeba do výšky 8 metrů, ony ale mají sto dvacet centimetrů“), tak se k těmto hlasům poslední dobou připojují i některé vědecké kapacity. V tažení kraje začíná být slyšet např. i uznávaný biolog doc. Jan Pokorný. Neodvažují se odhadovat, jaká je hlavní motivace těchto odborníků a zda si uvědomují širší souvislosti takové spolupráce. Jakou podobu taky může mít taková kampaň, popsal prof. Pavel Kindlmann [zde](#).



Foto Roman Szpuk

Pevně věřím, že další šumavská bitva bude brzy dobojována ve prospěch přírody a tyto podpásovky se zase (aspoň na nějaký čas) stanou minulostí.

Přejeme vám krásný listopad, váš Kompost. -jj-



Ohlédnutí

A kolem rybníka nahusto nasázet...

Jak jsme avizovali v [minulém čísle](#), tak se také stalo. V sobotu 19. října jsme se za krásného podzimního odpoledne sešli k výsadbě Štafetové aleje č. 1. Lokací se stala polní cesta v blízkosti Střelského rybníka. Vznikla zhruba 200 metrů dlouhá smíšená jednostranná alej čítající 25 nových stromů. Na místě již z minulosti přežívalo 9 stromů původních, celkem tedy pole nyní obklopuje z dvou stran 34 dřevin.

Podařilo se nám sehnat poměrně kvalitní výsadbový materiál - 12 třímetrových sazenic dubu letního z lesní školky a 13 ovocnáčů od jihočeského odborníka v oblasti původních odrůd Zdeňka Buzka z Tábora. Kterého lze mimochodem jen doporučit, protože je pro věc opravdu zapálený a vybral na naše přání směs stromků vhodných do našich podmínek - tedy do výslunné a velmi exponované lokality. Nové stromy budou plnit víceméně funkci klínu mezi několika rozlehlými zemědělskými pozemky a každá dřevina v tomto místě je nepostradatelná. O to více budeme muset dohlédnout na povýsadbovou péči (zejména závlivku), aby se stromy dožily v pořádku dospělosti a staly se na stanovišti samostatnými. Voda je naštěstí na tomto místě k dispozici; bez jejího blízkého zdroje nebo jiného zajištění se výsadby v posledních letech příliš nevyplácejí.

Pro nadšence v oblasti pomologie přikládáme ještě výčet odrůd: jablůň (Míšenská česká, Čistecská lahůdková, Chodská, Syreček úřetický), hrušeň (Kuporečka, Grosdemange), třešeň (Van, Kordia), višěň (Favorit). Možná se někomu budou hodit i informace o konkrétním způsobu výsadby. I když je na internetu různých návodů nespočet, podělíme se o naši zvolenou technickou podporu a materiál. Vzhledem k velikosti sazenic (2-3 metry) jsme zvolili delší dvoumetrové kůly, které jsme umísťovali po dvou. K ochraně proti okusu jsme použili "králíčí" pletivo s většími oky (které se dá po nastříhání dobře zavázat jednotlivými dráty kolem kůlů) a nátěr repelentem Aversol. Ke kořenům stromů jsme přihodili hrst hnojiva Cererit a lopatu kompostu. Nechyběla vydatná závlivka (jak do vykopané díry, tak i k vysazenému stromu). Sazenice jsme k oběma kůlům připevnili úvazy z širší pásky, aby nedocházelo k zařezávání do kmínku, a výsadbovou mísu jsme zamulčovali slámou. Ta by měla zmírnit výpar. Rozestup jsme dodržovali zhruba 7-8 metrů, přičemž v některých místech jsme museli lehce zaimprovizovat z důvodu již stojících stromů.

Samotná myšlenka Štafetové aleje má kromě konkrétní pomoci v krajině ještě další cíle. Jelikož vznikla z větší části mimo okruh lidí běžně se angažujících v oblasti ochrany přírody, může s tímto tématem seznámit nové zájemce. Na základě



Foto Petr Kratochvíl

"adopcí" konkrétních stromů formou finančního příspěvku, pomoci při výsadbě a v neposlední řadě i symbolické cedulky se jménem dárce u každého stromu může vzniknout bližší pouto. A to nejen s oním adoptovaným jedincem. Co bychom si přáli nejvíce je, aby na Štafetovou alej č. 1 a č. 2. navázal i někdo jiný vytvořením dalšího úseku a štafetový kolík tak putoval i dál. I třeba díky [grantu MŽP](#) je v současné době usnadněn nákup materiálu, největší překážkou tak může být sehnání vhodného pozemku a získání povolení k výsadbě s přikývnutím v místě hospodářských zemědělců (což může být mnohdy nejtvrďší oříšek). S případným záměrem samozřejmě rádi pomůžeme.

Na závěr se sluší poděkovat všem, kteří se do této kampaně zapojili a možná ještě zapojí. Dárcům finanční částky, pomocníkům při výsadbě, firmě Froglet Strakonice a Odboru životního prostředí MěÚ Strakonice za záštitu. Druhá výsadba (zbyvajících 15 dřevin) proběhne v podobném duchu v sobotu

-jj-



Foto Florián Pešek

2. listopadu od 13 hodin u obce Droužetice ([zde](#)). Pokud byste chtěli na budoucí výsadby přispět finančně, můžete tak učinit jakoukoli částkou na tento [transparentní účet](#). Zůstatek z obou akcí bude převeden do dalšího roku a v případě zájmu veřejnosti se určitě nebude jednat o poslední alej.



Překopávky

Neuvěřitelně zamotaný příběh Zhůří

Rejštejnské Zhůří je planina v nadmořské výšce kolem 1150 m n. m., kde můžeme obdivovat zhruba 70 hektarů trojštětových a bohatých smilkových lučin, vřesovišť a mokřadů, které jsou ojedinělé nejen na Šumavě. Podobné lze najít už jen v krkonošských Rýchorách. Rostou zde silně ohrožené rostliny, např. orchideje vemeníček zelený, běloprstka bělavá, prstnatec Fuchsův a májový, dále lilie cibulkonosná, rosnatka okrouhlostá, hořec panonský a další. Jsou chráněny mimo jiné evropskou Naturou 2000. Ukazují se tu i rys ostrovid, jeřábek lesní, sýc rousný, linduška luční, bramborníček hnědý, žije zde zmije obecná, za početné zástupce hmyzu lze jmenovat střevlíka Ménetriešova... Zhůří je součástí rozsáhlé chráněné oblasti s názvem „Národní park Šumava“. Park je deklarován ve II. kategorii podle IUCN. Má zde platit ochrana ekosystémů a může zde být realizována rekreace, která má být založená na prožívání setkání s nedotčenou přírodou.

Mezi hlavní pracovní cíle parků kategorie II. patří mimo jiné eliminovat a předcházet nadměrnému využívání území, odporující účelu vyhlášení jeho ochrany.

Zhůřské louky mají složitou a také pohnutou historii. Stála a žila zde zhruba od roku 1785 sudetská vesnice, kterou museli její obyvatelé po 2. světové válce opustit. Po vzniku vojenského prostoru postupně vyklizené domy zanikly a armáda zde vybudovala radarovou stanici se základnou vrtulníkové letky, včetně kasáren. Vojenské působení skončilo v roce 1990 a od r. 1991 se území stalo součástí Národního parku, po jehož rozhodnutí byly téměř všechny vojenské objekty včetně infrastruktury v r. 2009 asanovány (90% dotace EU, zbytek náš stát). Odstranění podobných pozůstatků armády proběhlo i na jiných místech parku. To byly významné kroky, které vyšly vstříc šumavské přírodě.

Co se dá očekávat od Kreuzigerovy ekofarmy, která by měla vyrůst na zhůřské planině?

Komentář [rozsáhlé dokumentace](#) uvádí např. následující:

Realizací dojde jednoznačně k zásadní změně nezastavěné přírodní lokality. Skutečně ovlivněná plocha bude podle zkušeností orgánů ochrany přírody více než desetinasobek plochy zastavěné. Širší okolí projektovaných staveb bude zatěžované hlukem, nočním osvětlením, pohybem osob, aut a je sem nutné zahrnout i nový fenomén elektro kol a koloběžek, který dovoluje i fyzicky méně zdatným osobám dostat se tam, kde by po „svých“ už nemohli. To může ovlivnit i mnohem širší okolí, bez těchto elektropomůcek jinak nedosažitelných.

Obsluha fekálních jímek o objemu 441 m³ bude mít výrazný rušivý dopad. Vzhledem ke sklonu a zatáčkám silnice do ČOV Rejštejn (Sušice) bude reálný maximální objem vyvážecí cisterny 12 m³ a potom jeden kompletní vývoz fekálií vyjde na 37 jízd 7x za rok. Také odvoz pevných odpadů přispěje k rušení. Dojde k rozdrobení lučin člověčí infrastrukturou, což je jeden z nejdůležitějších negativních dopadů na živou přírodu.

Prohlašované přechodné ubytování 112 agroturistů není nic jiného než penzion. Ubytovací kapacity pro agroturisty jsou navrženy pro požadavky dnešní doby, o čemž nepřímo svědčí např. plánované vodní zdroje a velkokapacitní fekální jímky. Zřejmě se předpokládalo, že se agroturisté budou stravovat samozásobitelsky, územní plán zde totiž nedovoluje vybudování restauračního zařízení. Samozásobování dnes už není vůbec samozřejmé a obvyklé. Obchody s potravinami jsou od Zhůří relativně odlehlé, a tak se dá později očekávat nátlak na zprovoznění restaurace...

Provozní náklady ekofarmy nelze uhradit z chovu 30 ovcí a směřování k placenému ubytování je pro majitele nezbytné. Zemědělská činnost je jen chabé krytí pravého účelu záměru.

Celičká zhůřská kauza je postavena na zásadních chybách příslušných úřadů a zastupitelstva Rejštejna. Územní plán obce Rejštejn je nepochopitelně platný, přestože byl doložitelně schválen nezákonně. Pozemky, které investor získal, měly být podle zákona přednostně nabídnuty Správě NPŠ, to se ovšem nestalo. Tato pozemková záležitost je stále v soudním řízení.

Vlomit se na Zhůří chtějí i další stavebníci. Tady se silně projevuje vliv střídání koncepcí na samotné Správě NPŠ. V roce 2013 vydala Mánkova Správa souhlas s jinou zhůřskou stavbou (rodinný dům se službami), to bylo napadeno Okrašlovacím spolkem Zdíkovska a také probíhá přezkum



Foto Karel Schneider

souhlasu Správy NP Ministerstvem životního prostředí.

Soudní pře nebo reakce úřadů, které nad celou kauzou probíhaly a stále ještě probíhají, zajímá především, jestli došlo k procesním chybám, promlčení. Ale že celý záměr, případně další, jdou naprosto proti literě, základním myšlenkám a duchu šumavského národního parku, to zatím úřadům a soudům uniká. V komplikovaném příběhu je ve hře i varianta výměny pozemků (viz [zde](#)).

Z šumavského parku jsou bohužel známy případy investorů, kteří šli do schvalovacích procesů s projekty, které bylo možno přijmout, ale výsledky se značně lišily od proklamací. Stavební úřady i za asistence např. Mánkovy a Stráského Správy NPŠ už jen dodatečně výrazně změněné stavby schvalovaly:

- 1) Architekt Hodan, Filipova Huť: dnes penzion, na začátku „rodinný dům“ a ke všemu ve II. zóně NP
- 2) Finančník Frank a jeho „ekofarma“ Horská Kvilda, dnes neznámé využití
- 3) Kreuziger v případě jeho „Brücknerova domu“ v Prášilech ukázal, jak dovede zacházet s úřady – nepovolené zbourání památkově chráněného objektu, postavení repliky
- 4) Farma Vilémov, Kvilda, dnes penzionát
- 5) Knížecí Pláně, v projektu farma, dnes penzion
- 6) Rodinné bydlení pro místní, Borová Lada, dnes apartmány, jediné trvalé bydliště. Původní projekt schválen Správou NPŠ.

Všechny uvedené důvody vedly současnou Správu NPŠ, spolky i jednotlivce vstoupit do končícího posuzování vlivu Kreuzigerovy stavby na životní prostředí (proces EIA) s písemnými připomínkami. Nikdo s projektem nesouhlasil. Nejistý výsledek závěrečného „stanoviska“, kterým musí Krajský úřad Plzeň ukončit proces EIA, nás vedl ke spuštění [on-line petice](#), která ještě není uzavřena, protože může dále hrát důležitou roli v případném stavebně povolovacím řízení, kdy je teprve možné právně napadat závěrečné „stanovisko“. **Karel Schneider**

Urbex - místa, která si příroda bere zpět (1.)

Pojem urbex je zkratkou anglického sousloví urban exploration, které v doslovném překladu znamená něco jako poznávání městských prostorů. V užším slova smyslu se jedná většinou o opuštěné objekty - průmyslové areály, budovy či jiné stavby a artefakty městského prostoru. Společným ukazatelem bývá sledování průběhu zániku nebo procesu rozpadu takových objektů. urbex je ve většinovém pojetí vnímán jako "adrenalinová zábava" a může balancovat na pomezí zákona prostřednictvím vnikání do soukromých objektů nebo na soukromé pozemky. Nediílnou součástí jsou pak fotografické výstupy s nezpochybnitelnou a mnohdy vysokou uměleckou hodnotou. Urbex je v současné době novým fenoménem a dá se předpokládat,



Foto -jj-

že bude zažívat překotný rozvoj na základě rychle rostoucího množství objektů této kategorie. Zabývá se jím i celá řada webů (v ČR např. <http://urbex.cz/>).

Urbex však můžeme vnímat i v širším kontextu. Dají se do něj zahrnout veškerá člověkem opuštěná místa často doprovázená bouřlivým rozvojem přírody. Mnohdy jsou nazývána "[no-you divočinou](#)", kam můžeme krom postindustriálních prostor zahrnout i veškeré ostatní opuštěné prostory (po vojsku, zemědělské a těžební činnosti nebo opuštěné sídelní útvary).

Rozhodl jsem se fenomén urbexu popsat podrobněji v rámci tohoto miniseriálu (nebo něčeho na ten způsob, co spontánně vznikne) včetně konkrétních míst v blízkém i vzdálenějším okolí. Podržím se výkladu pojmu urbex ve spojitosti se stavbami, městskými nebo industriálními opuštěnými prostory a budu se zabývat právě fenoménem nové divočiny v těchto místech. Osobně mě na urbexu fascinuje onen postapokalyptický nádech, to tajemno ve stylu "jak by to tu vypadalo, kdyby tu nebyli lidé". A také ta nezdolná síla a všudypřítomné přírodní

zákony, které neviditelným způsobem vše směřují zpět do stavu ukradené rovnováhy.

Jak vůbec urbex vzniká?

Opuštěné objekty urbanisticky starších středů měst nebo naopak zanikajících průmyslových zón v okrajových částech souvisí s dnešním rozmachem obytných satelitních čtvrtí, nákupních center, dopravní infrastruktury a globálního přesunu výrobních kapacit do levnějších destinací. Výsledkem je často zmiňovaná sídelní kaše s vytíženými okraji a pustnouchými městskými centry. Vzdáleně a v hodně zrychleném pohledu může rozvoj moderních měst připomínat výbuch granátu, kdy v samotném středu sice vytvoří kráter, ale nejvíce devastující účinky má po svých okrajích. Čím více se města rozlézají do svých periférií a čím zde vzniká více nové obslužnosti,

tím snadněji jsou opouštěny a upadávají městské středy. Podobný efekt doprovází centralizace průmyslové výroby a ostatního kapitálu. Výsledkem jsou rozsáhlé plochy tzv. brownfieldů a nerentabilita spojená s neochotou je znovuobsazovat (téměř vždy je dnes levnější stavět na zelené louce). Některé urbexy vznikají důsledkem neúspěšných podnikatelských záměrů nebo nenadálých událostí a katastrof. Můžeme sem zařadit i místa starých ekologických zátěží. V blízké budoucnosti můžeme očekávat vznik dalších rozsáhlých ploch urbexového charakteru, případně spojování opuštěných "ostrovů" ve větší celky. Ad absurdum může v budoucnosti vzdálenější dojít k vytlačení části přírody z přirozených prostor právě do těchto lokalit.

Urbex jako ostrov biodiverzity

Na první pohled nebo optikou laické veřejnosti se mohou jevit posturbánní prostory jako zarostlý nepořádek plný plevelů a náletových dřevin nebo jako útočiště škůdců. Skutečnost je však mnohem složitější. V dnešní zemědělsky velmi uniformní a intenzivně využívané krajině hledá podstatná část rostlinných a živočišných druhů své útočiště jinde. A právě ještě poměrně rozmanité prostředí měst takový azyl poskytuje. Lidská sídla se tak paradoxně stávají jednou z posledních bašt mnoha vzácných druhů zvířat a rostlin. Urbex pak může tvořit zvláštní kategorii, neboť vytváří zcela specifická stanoviště pro druhy s úzkou ekologickou nikou nebo druhy v okolním prostředí jinak znevýhodněné. Funguje pak podobně jako jedinečná místa opuštěných lomů, pískoven nebo jiné biotopy se svéráznými podmínkami. I z tohoto pohledu by na tyto lokality mohlo být nahlíženo a měli bychom se pokusit zbavit se svého zažitého modelu taková místa uklízet nebo jinak "kultivovat". Samozřejmě pokud je pro to konkrétní důvod a náhradou za zachování urbexu by nedošlo k záboru nové půdy. Kladnějšímu vnímání posturbánních prostor také brání některé doprovodné jevy, jako je vyšší koncentrace odpadků nebo využívání těchto míst bezdomovci. Naopak s trochou snahy a se zachováním všech výše uvedených pozitiv by mohla řada brownfieldů plnit ve městech i důležitou kulturní nebo komunitní funkci. Bohužel politicky takové snahy zatím na mnoha místech nebyly vyslyšeny, a pokud už se vytváří tlak, tak na jejich komerční "znovuzprovoznění", případně úplnou asanaci a zpeněžení ve formě lukrativního stavebního pozemku v centru města. -jj-

Několik poznámek k uvažované výstavbě kanálu Dunaj-Odra-Labe

V internetovém archivu rozhlasové stanice Radiožurnál je možno najít rozhovor redaktorky Marie Bastlové a Michaela Trnky ze společnosti Aquatis z 8. 10. 2019 (viz [zde](#)), který začíná těmito slovy: "Sen prezidenta Miloše Zemana o výstavbě kanálu Dunaj–Odra–Labe pořád žije. Ministerstvo dopravy před týdnem poslalo vládě studii, která doporučuje zaměřit se na dunajsko-oderskou větev. Výstavba této části projektu by stála zhruba 300 miliard korun. O projektu by ještě v říjnu měla rozhodnout vláda." Během dvacetiminutového programu je pak okrajově zmíněno i ekologické hledisko, a to v tom smyslu, že na životní prostředí se pamatovalo. Že by lodní doprava odlehčila silnicím aj., že se už předem počítá s náklady na potřebné revitalizace, že je zde snaha vyhnout se při stavbě územím s cennými biotopy, že by vzniklé vodní dílo mohlo být prospěšné pro zavlažování... Technicky zaměřeným posluchačům mohou takové argumenty zaznít snad i příjemně, zatímco odborníci z přírodovědných oborů mají zásadní námítky. Těm se rozhlasový pořad konkrétně nevěnoval, lze je ale najít na internetu a mohla bych zde uvést velké množství nalezených odkazů.

Co z nich vybrat jako to nejpodstatnější? Z mého pohledu to, že jakékoliv propojování vodních toků umožňuje nekontrolovatelné šíření invazních druhů rostlin a živočichů. To samo představuje tak obrovský a prakticky neřešitelný problém, že už jen z tohoto důvodu je propojení dokonce tří různých úmoří koridorem D-O-L z ekologického hlediska nemyslitelné. Na to i na mnohá další nebezpečí upozornili mj. odborníci z tří českých univerzit a řady ekologických organizací ([zde](#)). Bylo poukázáno i na to, že stávající říční nivy mají mnohem větší retenční možnosti než umělé dílo, takže slib lepšího hospodaření s vodou je líbivý, leč nesplnitelný. Ekologové se zabývali také ekonomickými hledisky, přičemž byla odborná úroveň studie proveditelnosti koridoru D-O-L českou akademickou obcí zpochybněna i v tomto (viz závěry z června 2019 [zde](#)). Dále jsou zde negativní zkušenosti z ciziny - viz př. [zde](#). Nedostatky studie proveditelnosti D-O-L jsou probírány i [zde](#), v novém dílu seriálu Nedej se. Působivé jsou hlavně vizualizace zamýšlených částí, srovnání s možnostmi železnice či upozornění na důležité skutečnosti, které nebyly brány v potaz.

Kriticky se ke kanálu D-O-L kdysi vyjádřil také můj oblíbený autor **doc. Ing. Josef Vavroušek**, jak se můžeme dočíst v časopisu Veronica č. 1/1993 (viz [zde](#)). V tomto příspěvku se mi líbí hlavně důraz na nutnost



Soutok Moravy a Dunaje, foto Jaroslav Kubec

využívat přednostně místní zdroje, místo aby se neustále hledaly nové možnosti dopravy zboží na velké vzdálenosti: "... Tento projekt jistě nepostrádá určitou technickou krásu, je však z mnoha důvodů mimořádně problematický... Koncepce trvale udržitelného rozvoje, která je jedinou alternativou experimentálnímu růstu, předpokládá vytváření relativně uzavřených cyklů výroby a spotřeby na základě využívání místních zdrojů, což povede ke snižování objemu přeprav zejména na větší vzdálenosti. Měli bychom se proto snažit minimalizovat celkový objem materiálových toků - a rostoucí ceny energie nás k tomu brzy donutí. Tím je vážně zpochybněn základní smysl kanálu DOL - jeho ostatní potenciální přínosy, např. výroba elektrické energie a čištění vod, jsou zanedbatelné (vzhledem k nízkým průtokům), resp. velmi pochybné (i lodní doprava znečišťuje prostředí). Výstavba DOL by si vyžádala ohromné prostředky, které by navíc byly dlouhodobě vázány, aniž by přinášely užitek, i náklady na údržbu by byly poměrně vysoké. Avšak také provozní náklady by byly vysoké... Musíme si konečně uvědomit, že jsme součástí přírody a jsme na ní závislí, že máme morální odpovědnost nejen vůči člověku, ale vůči všem živým tvorům. Prostě nesmíme podnikat gigantické zásahy do přírody, i kdyby to mohlo přinést krátkodobý prospěch. Z dlouhodobého hlediska se takové zásahy nezbytně obrátí proti nám, a to zejména v krajině tak člověkem změněné, jako je ta naše. Chceme-li žít, musíme krajině navrátit alespoň část jejího života, neničit zbytky toho, co ještě zůstalo..." -ah-

David proti Goliášovi

Jako biblický David si připadají občané malé obce Mlaka u Písku, když se snaží zastavit projekt "Jehnědský potok - Mlaka - úprava odtokových poměrů - 2x lesní nádrž" plánovaný Městem Písek.

5. 1. 2018 byla podepsána smlouva o dílo mezi Městem Písek a VHS Consult s.r.o. k vypracování projektové dokumentace výše jmenovaného projektu za 148.043,50 Kč. V březnu 2019 obdrželi účastníci řízení rozhodnutí Městského úřadu Písek, odboru životního prostředí, o povolení stavby na Jehnědském potoce, které obsahovalo mnoho faktických chyb týkajících se čísel parcel a příslušnosti ke katastrálnímu území. Proto bylo 1. 4. 2019 vydáno opravené rozhodnutí. Po nahlédnutí do projektové dokumentace vyšla najevo bizarnost tohoto plánu. Součástí plánovaných nádrží o velikosti vodní plochy 1,7 ha je monstrózní kameno-betonový přepad o šíři až 14,5 metru a široká dělicí hráz se šíří v koruně 3 m.

20. 3. 2019 podalo proti rozhodnutí 18 občanů Mlak (tedy více jak 90%) odvolání. To je nyní řešeno Krajským úřadem, oddělením vodního hospodářství v Českých Budějovicích.



Foto Emilie Kukla

ovšem „periodický rybník“ obvykle nelze vnímat jinak než jako věc nepodařenou."

Průtokové poměry na Jehnědském potoce jsou srovnávány s průtokem na Okrouhlickém potoce, kde bylo v roce 2014 naměřeno 0,16 m³/s. Tento údaj neodpovídá průtoku na Jehnědském potoce. Vlastní pozorování obyvatel Mlak dokládá, že Jehnědský potok je mnoho měsíců v roce zcela vyschlý. Náš návrh na provedení hydrogeologického posouzení byl ignorován. Na naši žádost se k tomuto problému vyjádřil odborník na klimatologii a hydrogeologii a vysokoškolský pedagog Ing. Jiří Svoboda. Poté, co si podrobně prostudoval projekt a osobně prohlédl lokalitu, nám zaslal vyjádření, které celý projekt významně zpochybňuje, a své vyjádření končí slovy: "Všechny tyto výpočty jsou ovšem založené na jediném předpokladu, že skutečně začne pršet."

Celý text je zveřejněn na stránkách Píseckého světa [zde](#). Zadržování vody v krajině je jistě bohubilé, ale musí být také smysluplné. Kromě toho, že každá nádrž musí mít odpovídající přítok, nesmí docházet ke zbytečným ztrátám vody z krajiny a k jejímu znehodnocení. A to by byl případ právě těchto nádrží. **Nejsou brány vážně naše námitky, že mokřady a podmáčené louky jsou přirozenou zásobárnou vody v krajině a lépe zajistí vláhu okolní vegetaci než velké vodní nádrže s masivními kameno-betonovými hrázi**

širokým bezpečnostním přelivem.

Z velké plochy s nejistým množstvím vody a nechráněné žádnou vegetací (nejde o lesní nádrže, jak je uvedeno v názvu projektu) dojde při současných letních teplotách k vysokému odpařování vody a tím i zhoršení její kvality. Kameno-betonové hráze ještě teplotu v lokalitě zvýší. Mnohé snímky pořízené termokamerami tento fakt dokládají. V místě plánované stavby je přírodní mokřad s biotopem, kde se nacházejí zákonem chráněné živočichové. Mokřady jsou podle Ramsarské smlouvy o mokřadech chráněny. Zdejší mokřad sice není na oficiálním seznamu uveden, ale odpovídá v klasifikaci kategorii L-lokální: *“Do této kategorie řadíme všechny zbývající mokřadní lokality, významné pro menší území velikosti okresu nebo CHKO. Zařazeny jsou i lokality potenciálně významnější, o nichž zatím nemáme dostatek informací, a také mokřady registrované jako významné krajinné prvky.”*

Ještě jedna citace z *“Doporučení k projektům malých vodních nádrží”* vydaného středočeskou AOPK: *“Výstavba nádrže by měla připadat v úvahu pouze tam, kde ekologickou hodnotu proti současnému stavu pozvedne. Není vhodné stavět nádrže tam, kde jsou v současnosti mokřady, přirozené vodní toky, přírodě blízké louky, přírodě blízké lesní nebo hájové porosty, protože tyto formace jsou vesměs z ekologického hlediska hodnotnější než hluboká zátoka nádrže a výstavbou nádrže by byly zničeny.”*

Projekt si navíc vyžádá další nesmyslné vykácení lesa o velikosti 4.616 m². Co se týče kácení stromů v Píseckých horách, chceme dodat, že intenzivní těžba dřeva vede k vysoušení lesní půdy, mizí mech jako přirozená ochrana vláhy a nízký porost, který by také mohl vláhu zadržovat, je velkoplošně likvidován Roundupem (a to bez ohledu na mnoho vodních pramenů). Zdůvodnění, že se tolik kácí v rámci boje proti kůrovci neobstojí, protože z velké části se jedná o listnaté stromy a zdravé jehličnany. Nechceme zde kritizovat hospodaření Lesů Města Písku s.r.o. (LMP), ale problematiku nedostatku vody je nutno vidět komplexně. Podle pana Zámečníka, jednatele LMP, by navrhované nádrže zajistily vláhu okolnímu lesu, ale zároveň tvrdí, že nádrže budou vodu z lesa odvádět, aby se zamezilo vodní erozi. K vykácení 46 arů lesa prohlásil, že les je suchý, a tak těch pár stromů klidně obětuje. Jsme názoru, že si citované argumenty protiřečí a nesvědčí o promyšlené strategii dobrého hospodáře. Mimochodem byl to pan Zámečník, kdo vybral právě lokalitu v Mlakách jako ideální pro výstavbu jmenovaných nádrží.

Nebezpečí povodňových škod způsobených rozlivem Jehnědského potoka nehrozí. I tady je úloha zmíněného mokřadu přírodou geniálně vyřešena. Při stoleté vodě v roce 2002 se voda z potoka rozlila do mokřadu a po málo dnech se částečně vsákla a částečně odtékla korytem potoka.

Další nezodpovězenou otázkou zůstává, za jakým účelem je vyprojektováno velkorysé loviště a kádiště, když se (údajně) s chovem ryb nepočítá. V dokumentu státního podniku „Povodí Vltavy“ ze dne 29. 5. 2018 je povolen pouze extenzivní chov ryb. Výstavba loviště a kádiště navíc navýší náklady, které byly již nyní zvýšeny z původních 10 milionů na 15 milionů, jak schválilo zastupitelstvo Města Písku dne 3. 10. 2019. Obáváme se, že ani tato částka není konečná.

Neméně důležitá je otázka výskytu chráněných živočichů v lokalitě. Vedoucí odboru pro životní prostředí v Písku pan Šatra tvrdí, že zde *“žádní chráněné živočichové nebyli nalezeni”*, přestože nebyl žádný biologický průzkum proveden a obyvatelé Mlak je zde běžně pozorují. Nelze považovat za profesionální ani odpověď pana Hořejšího, z téhož odboru pro životní prostředí, podle kterého *“všechny ještěrky utečou po prvním hrábnutí bagru”*. Je takřka neuvěřitelné, že ti, kteří rozhodují o tak závažných, mnohamilionových projektech, zřejmě ještě nepochopili význam slova biodiverzita a jak vůbec funguje.

Za velmi důležité považujeme údaje z Katastrálního úřadu v Písku, kde jsme zjistili, že pozemek určený k výstavbě nádrží (p.č. 2718/1, BPEJ 55800) je podle katalogu BPEJ **zařazen do II. třídy ochrany**, tedy kategorie vysoce chráněné, **a je nevhodný ke stavbě vodních nádrží.**

Je opravdu s podivem, že zástupci Města Písku - pánové Šatra (vedoucí odboru pro životní prostředí v Písku), Veselý (místostarosta Města Písku) a Zámečník (jedenatel Lesů Města Písku s.r.o.), kteří projekt se vši svou autoritou prosazují, jaksi přehlédli údaje o zařazení pozemku do II. ochranné třídy podle vyhlášky č. 48/2011 Sb. zákona č. 334/1992. Ani případná námitka, že vybudování nádrží je ve veřejném zájmu, vzhledem k mnoha argumentům, které zde uvádíme, neobstojí.

Opakovaně se pokoušíme o objektivně a nezájatě vedený dialog s výše jmenovanými zástupci Města Písku, ale bez úspěchu. Vůle zadavatelů stavbu prosadit je natolik silná, že nepřipouští žádné argumenty. Vzhledem k tomu se jistě nelze divit, že projekt vzbuzuje dojem, že účelem není pomoc přírodě v období sucha, ale ekonomické zájmy stavebních firem, podporované volenými zástupci Města a finan-



Foto Emilie Kukla

covány z veřejných prostředků.

Spolek pro ochranu přírody a krajiny Mlaka u Písku sepsal petici proti jmenovanému projektu. Obracíme se na všechny, kteří si přejí zachovat zbytky naší malebné přírody a nejsou srozuměni s ničením krajiny a přírody. Podpořte nás svým podpisem, pomůžete nejen nám, ale i dalším, kteří se budou potýkat se stejným problémem. Takovýchto staveb je plánováno po celé naší republice více. Možná i ve vašem okolí. Již vybudovanou stavbu nelze později opravit nebo zmenšit.

Na desítky a stovky let zůstane smutným pomníkem těch, kteří nezodpovědně a bez rozmyslu budují nepotřebné a nesmyslné stavby, které nejen zohydí krajinu a napomohou likvidaci mnoha chráněných živočichů, ale navíc způsobí ztráty vody, kterou tak nutně potřebujeme chránit.

Petice, informační leták a podpisový arch s potřebnými kontakty jsou k dispozici [zde](#). Děkujeme Vám za zájem a podporu.

Emilie Kukla

Environmentální vzdělávací program Planeta můj domov pro MŠ a ZŠ

Projekt MAP II ORP Strakonice, který realizuje Místní akční skupina Strakonicko, z. s., je zaměřen na podporu vzdělávání na území Strakonicka. Pro školní rok 2019/2020 je připraven ucelený vzdělávací environmentální program Planeta můj domov, který nabízí širokou škálu zajímavých aktivit pro mateřské a základní školy.

Pro mateřské školy v ORP Strakonice je ve spolupráci s novým bezobalovým obchodem ve Strakonících připraveno divadelní představení o paní Igelitové a paní Bezobalové. Tato scénka zachycuje nákup surovin paní Igelitové, která není zvyklá nakupovat v bezobalovém obchodě a diví se, jak má tedy nakoupit. Paní Igelitová je nespokojená a z obchodu našťavaně odchází. Nákup surovin do vlastních obalů bez problému zvládne paní Bezobalová, která si nakoupila vše, co potřebovala i bez jednorázových obalů. Zajímavý okamžik nastává tehdy, když obě dámy začnou péct bábovku a vzájemně spolu diskutují o tom, kolik obalů vzniká z jednoho nákupu, co se děje s obaly a co nešetrné zacházení s obaly způsobuje zvířatům, přírodě a vodě. Do této diskuze se paní Bezobalová snaží vtáhnout i malé diváky. Děti dostanou od paní Bezobalové látkový pytlík jako alternativu za igelitový sáček, který je běžně k dostání v obchodech. Paní Bezobalová vyzývá děti, aby nakupovaly jinak, jelikož je i na nich, jak naše planeta bude vypadat za pár let. Jako dárek dostanou děti z mateřských škol od MAS Strakonicko omalovánky, které pro ně připravuje pan učitel Mgr. Robert Kostěnc z ZŠ Katovice.



Obr. Archiv MAS Strakonicko, z. s.

Juráš v prostorách školy spolu s krátkou diskuzí k tématu. Žáci prvního stupně základních škol budou tvořit pro mateřské školy knihu plnou pohádek a básniček na environmentální témata. Tímto programem se MAS Strakonicko, z. s. snaží propojit všechny, kteří chtějí v rámci environmentálního vzdělávání edukovat děti, pedagogy a širokou veřejnost.

Projekt MAP II ORP Strakonice je spolufinancován Evropskou unií. **Iveta Švelchová, MAS Strakonicko, z. s.**

Lokálnost, zamyšlení nad naší zodpovědností - 1. - Obecné otázky

Prostředí špinavé od odpadků, automobilů, chemických prostředků...

Kdo může být rád, když na procházce lesem potká zbytky obalů od jídla? Kdo z nás vyhledává prostředí s velkým výskytem aut? Kteří z nás se ponoří v létě do toku, kde jsou cítit odpadní vody?

Nejsou to složité otázky. Ale zároveň vedou k zamyšlení, možná k uvědomění. Často jednáme podle obecných zvyklostí společensky uznávaných. Každý člověk je jedinec a má právo jednat podle svého uvážení, rozmyslu a také pocitu. Pocit, naše vnitřní citění má každý živý tvor a je důležité ho nechat pracovat.

Někdo si odpadků nevšímá nebo mu nevádí. Někdo miluje auta, někdo neřeší, v jaké vodě se koupe. Nejde o to, aby každý odpověděl tak, jak se očekává. Hlavní myšlenka otázek je zamyslet se, co vše s nimi souvisí.

Odpad, který našimi nároky vzniká, uložíme do popelnic a kontejnerů. Popelnice jsou odvezeny na skládky, třídírny, do spaloven. Jednou ročně zaplatíme přibližně pět set korun a tím pro nás záležitost odpadu často končí. Žít šťastně se dá i bez produkování zbytečných obalů. Potraviny lze např. nakupovat v bezobalových obchodech, další potřebné věci a oblečení v bazarech, něco si můžeme navzájem půjčovat. Je potřeba si při nakupování položit otázku, jestli to nutně potřebujeme, zamyslet se a poté rozhodnout. Odpadem se totiž můžou stát již nevyužívané věci jako matrace, nádobí...

Tím, že si koupíme nějaké zboží, měli bychom vzít plnou zodpovědnost za celou jeho výrobu, dopravu materiálů i hotových produktů a zlikvidování výrobků po uplynutí životnosti.

Opustit množství obalů znamená vystoupit z komfortní zóny a zbavit se nudy.

Trápí nás hustý provoz na komunikacích, vymýšlíme obchvaty, které těžká vozidla odsunou z měst. Je ale příjemné procházet se za městem, kde projíždí masa automobilů? Jsem ráda, že můžeme využívat auto, byla bych i nakloněná pro využívání



Foto Iveta Holubová

jednoho automobilu více lidmi. Automobil by nám měl usnadňovat život, ale pokud ho využíváme více, než potřebujeme, život se stává obtížným. Naše tělo po fyzické i psychické stránce nemá prostor pro odpočinek, procházka do obchodu je často přínosnější než cesta automobilem.

Větším problémem jsou z mého pohledu velké nákladní automobily převážející zboží, materiály... Problém nákladních lodí a letadel je našich pohledů ušetřen, ale pokud nakupujeme suroviny, produkty příliš vzdálené od naší země, podporujeme i tento druh dopravy.

Člověk miluje čisté potoky, řeky, moře. Je možné mít vodní toky, plochy čisté, pokud do nich posíláme nečisté látky? Vše co dostáváme do sebe, z nás i vychází. Spláchneme záchod a konec? Malé dítě se ptá, co se děje potom, potřebuje to pochopit. Kdyby se dětem nebrala zvědavost a chuť chápat, možná bychom v dospělosti neměli takové problémy.

Protože sanitární zařízení, rozvody, čistírna odpadních vod a následně vodní tok za nás odpadní vody řeší, přebírají za nás zodpovědnost, řešit to nemusíme. Co kdybychom zkusili žít bez sanitárních zařízení v domácnosti? Musí být odpadní vody vždy vodami?

Jídlo přivezené z Ameriky. Oblečení z Asie. Peníze připsané každý měsíc na účet za práci, která nás třeba nebaví. Kupování stále nových mobilů a automobilů.

Nebo?

Jídlo vypěstované v jižních Čechách. Oblečení vyrobené v České republice. Pracovat se smyslem. Více chodit pěšky, využívat veřejnou dopravu.

Život podle vět v prvním bodě je složitý, zdá se být náročný na provedení, nedává příliš smysl, a přesto je to pohodlnější cesta než žít podle druhého bodu. Proč?

Nechci psát ani myslet za ostatní lidi. Když mluvím s lidmi o čemkoliv, snažím se je vnímat. Podle mého vnímání je odpověď na všechny mé PROČ otázky - lidé si **neuvědomují**, co vše dokáží. Žít život zodpovědně, rád a upřímně a umět si dávat do souvislostí naše činy. Před lety jsem viděla francouzský dokument „Home“, který je i nadabovaný Zdeňkem Svěrákem. Pro mě je to nejkrásnější a nejdůležitější dokument, který by měl podle mého mínění vidět každý člověk. Věta, která je v dokumentu častokrát zmiňována - „Vše souvisí se vším!“, je myslím zásadní.

Problém s dopravou, odpadem a znečištěnými vodami není tedy náš problém, ale někoho, kdo za to má zodpovědnost. Takže se nás netýká? Systém nás "jakoby" zbavuje zodpovědnosti, to je zdrojem našich životních problémů. Co s tím? Začněme řešit tyto problémy zodpovědněji. Snažme se dávat svým dětem zodpovědnost! Ano, je to ze začátku nepohodlné, ale ten pocit štěstí je krásný a trvá nekonečně dlouho. **Iveta Holubová**

„Zvířátková terapie“ ve vodňanském domově pro seniory

V CSP Vodňany tvoří obrovský činorodý náboj zvířata, z kterých mohou čerpat velké množství energie a lásky nejen senioři,



Foto Lucie Michalové

ale i zaměstnanci. Zooterapie je jednou z podpůrných léčebných metod námi běžně využívaných. Doposud byla rehabilitace prováděna za pomoci akvarijních rybiček a dvou párů ptáčků (zebříček). Jednomu párečku se zde tak zalíbilo, že si již vlastními silami vyrobil hnízdo a uvnitř má čerstvě vylíhnuté malé tvorečky. Necelých pět let nám zde velmi příznivě působí a dělá radost i canisterapeutický pes Xaviér Jasmínový sen (jorkšířský teriér), prostě náš „Xavoušek“.

Jelikož se nám zdála naše zvířecí rodina malá, v průběhu září se nám rozrostla o dalšího člena. V době dobré i zlé nám bude úsměvy rozdávat čtyřnohý domácí kocour. Jméno zatím nemá, o pojmenování rozhodují naši senioři. Rehabilitace za pomoci tohoto člena bude intenzivnější, protože bude po domě volně pobíhat a rozdávat radost a štěstí po celý den všem.

Za CSP Vodňany instruktorka sociální péče **Lucie Michalová, DiS.**

Kutilka asijská ze Strakonice

Kutilka asijská (*Sceliphron curvatum*) přiletěla na kočárek ke strakonickému hradu, když jsme zahajovali 13. září MOPíky - Ledňáčky ve školním roce 2019/2020 (viz fotka). Poprvé jsem se s ní setkala v Horažďovicích 13. 7. 2017 u lékárny Panacea a pak 8. 6. 2018 ve Strakonici u řeky Otavy. Našla jsem o ní pár informací v přírodovědném časopise Živa z roku 2004: Samičky kutilky asijské stavějí hnízda na povrchu skal, stromů a často i budov. Materiálem pro stavbu je vlhký jíl nebo bahno, které samička sbírá v okolí vodních ploch, potůčků nebo kaluží. Předníma nohama uhněte kuličku, kterou odnáší na místo budoucího hnízda. Kuličky jsou slepeny dohromady v hliněnou trubičku přilepenou k podkladu. Trubička představuje hnízdní buňku. Hnízdem je jedna buňka, je tedy buď osamocená, nebo jsou trubičky spojené ve větších skupinách. Do hnízdních buněk nanosí samička potravu, kterou u těchto kutilek tvoří různé druhy pavouků, naklade vajíčko a zazdí vstupní otvor. Hnízda se nacházejí nejčastěji v nejvyšších partiích budovy, stromu či skály. Druh je schopen velmi dobře prosperovat i uprostřed velkoměst. Oblastí původního výskytu jsou podhorské oblasti nejvyšších pohoří světa na území Indie, Pákistánu, Kazachstánu, Íránu a Nepálu. Z této asijské pravlasti se kutilka dostala do Evropy zřejmě za vydatné pomoci člověka. Její první evropská lokalita byla v roce 1982 poblíž Grazu v Rakousku. V 90. letech 20. století byla poprvé doložena v Itálii a Maďarsku. V roce 2004 se vyskytovala na území 10 států Evropy, včetně ČR. Je to teplomilný druh, Praha byla v roce 2004 její nejsevernější lokalitou. Díky svému způsobu života si nekonkuruje s jinými druhy, proto se může šířit. Atlas blanokřídlých ČR z roku 2010 ji uvádí již jako velmi hojnou. Více podrobností a aktuální údaje přináší článek v časopise Naše příroda č. 4/2019 od Petra Bogusche „Podušťáci – kutilky, které s námi bydlí doma“.

Eva Legátová



Foto Eva Legátová

Použitá literatura:

BOGUSCH, P., STRAKA, J., SRBA, M.: O kutilce z Botanické zahrady UK v Praze, Živa č. 3/2004.

MACEK, J., STRAKA, J., BOGUSCH, P., DVOŘÁK, L., BEZDĚČKA, P., TYRNER, P.: Blanokřídlí České republiky I., Academia Praha, 2010.

Report z Klíčku

Aktivity našeho spolku jsou víceméně jasné a nemyslím si, že bychom dělali něco obzvlášť speciálního – něco, co by lidé, kteří nejsou ke stavu planety lhostejní, běžně nedělali.

Třeba moc velkou radost nám udělal fakt, že lidem v Domanicích stačilo jen roznést do schránky letáčky s informací, jak je to s hliníkem – jak moc náročná je jeho výroba a jak málo naopak stačí k tomu, aby byl znovu využit. Námi přistavenou popelnici na sběr kovového odpadu nestíháme vyvážet - touto cestou tedy případným čtenářům z Domanic velká omluva a příslib častější kontroly a odvozu. Pro mě osobně

nádherný pocit a po dvouletém žití v této vesničce mám konečně pocit, že máme „nějakou společnou věc“. Řadím to k našemu kulturnímu dění ve vsi.

Velice mile zafungoval i pokus o sdílenou miniknihovnu v autobusové zastávce. A tak už ladíme detaily a brzy vznikne funkční miniknihovna, o které už teď víme, že bude využívána a žádaná. Sdílení je dle mého skvělá příležitost pro alespoň částečné minimalizování čehokoliv a velký přínos i v rovině mezilidských vztahů.

Další aktivitou pro veřejnost byl swap (výměnný bazar), který proběhl poslední říjnový víkend – lidí přišla spousta. Mnozí z nich využili i námi nabízený svoz věcí k darování. Ani nevíme, jestli větším lákadlem byly právě nabízené kousky oblečení, či dětské hračky, případně jak velkou roli sehrál fakt, že pro děti byla připravena tvořivá dílnička. Tu pro nás připravila Veronika Kovářová spolu s Hnutím Nemáme PLANetu B. Vynikající káva a čaj na zahřátí zdarma pro zpříjemnění vybírání, to byl náš projev díky za účast pro všechny. Celé odpoledne provázela příjemná atmosféra. Ohlasy příchozích nás utvrdily v tom, že pořádání swapů má smysl – jednak není nutné pořizovat věci nové a tím podporovat už tak zbytečně rozjetý konzumní styl života, jednak setkávání lidí za účelem naladění se na podobnou vlnu ekologičtějšího smýšlení je důležité a moc příjemné. Pro mě osobně bylo krásnou součástí předávání nerozebraných věcí do Dětského centra Jihočeského kraje ve Strakonících. Vše bylo předem domluvené a za věci byli v centru upřímně rádi. A těší se na další spolupráci s námi.



Foto Jarča Divišová

Plánovanou výsadbu většího množství stromů se nám bohužel prozatím nepodařilo prosadit – hned po získání povolení se do ní však pustíme. Aktuálně tedy sázíme stromy tam, kde rozhodně nikomu vadit nemohou. Sbíráme kaštiny tam, kde by jinak shnily, hledáme vhodná místa pro ptačí budky a všudypřítomnou hojnost posíláme s láskou dál - rozdáváme přebytky sazenic a vymýšlíme, čím dalším návštěvníky farmářských trhů potěšit.

Promítací podvečery patřily v loňském roce mezi mé hodně oblíbené a milé akce, a tak určitě navážeme i letos. V hlavě máme spoustu nápadů, které se snažíme s ohledem na naše rodinné životy citlivě zakomponovat tak, aby v zájmu ochrany přírody a životního prostředí neutrpěli vážnější škody právě ti nejdůležitější. Jarča Divišová

Večer s dokumentem – 69. díl – Válka o písek

Většinu lidí doposud dobře skryté globální environmentální téma nakládání s pískem velmi kvalitně zpracoval francouzsko-kanadský dokument Válka o písek z roku 2013. Písek je po vzduchu a vodě označován za třetí člověkem v největší míře využívaný materiál. V přeneseném slova smyslu bychom jej mohli označit za komoditu ne zcela nepodobnou ropě. Je středobodem dnešní neudržitelné konzumní společnosti.



Foto Sumaira Abdulali, CC BY-SA 3.0

obrovských kvantech dovážen v podstatě z celého světa (např. z Austrálie). Což je paradoxní v kontextu pouštní oblasti - pouštní písek je vzhledem ke kulatým zrnům obroušeným větrem pro stavebnictví zcela nevhodný.

Obdobou je souostroví Singapur, kde za posledních 40 let vzniklo nových 130 km² souše. V drtivě většině prostřednictvím importovaného písku ze sousedních zemí. Ty již několik let dovoz blokuje, což je živou půdou pro nejrůznější způsoby pašování a další exploatace přírodních zdrojů.

Nejvíce devastujícím způsobem je bagrování písku z mořského dna, což poškozují nejen konkrétní ekosystémy, ale ovlivňuje i extenzivní způsoby rybníctví a postupný zánik některých menších ostrovů, které se doslova propadají do moře. Na plážích Maroka operují sběrači písku. Ti sice ručně, ale ve velkém počtu lidí a vytrvale "rozebírají" zdejší pobřeží. A v Bombaji zase vlivem překotného stavebního rozmachu bují tzv. písečná mafie.

Vševypovídajícím obrazem našeho hladu po písku jsou některé písečné pláže v USA. Zde byl výstavbou na pobřeží znemožněn pohyb písku a ten je odplavován do oceánu. Prostřednictvím těžařských akcí za miliardy dolarů je pak pumpován zpět na pláže s vidinou zbrzdění jejich ústupu. Málokdo si uvědomí, že písek světových pláží pochází z řek, kde je přibližně 1/4 z celkového množství zadržována přehradami a další velká část mizí skrze těžbu z říčního dna.

Písek hraje roli také v současné době globální klimatické změny, kdy je na jednu stranu odplavován od břehu vzrůstající hladinou oceánu, na druhou stranu je v některých oblastech (např. Maledivy) jediným dostupným materiálem pro ochranu proti tomuto fenoménu. Mezitím se na různých místech světa staví obří bytové komplexy v podstatě pouze jako investice; v současné době nejsou obývány. V Číně, která polyká 1/4 světové spotřeby písku, je tímto způsobem nachystáno asi 65 milionů prázdných bytů.

Kromě písku jakožto plniva do betonu ve stavebnictví je podstatná část světových zásob spotřebována v sektoru dopravy, zejména při výstavbě komunikací. V této souvislosti jsou rozebírány alternativy pro tuto komoditu, která se v blízké budoucnosti může stát velmi omezenou. Náhradní řešení jsou sice k dispozici, ale v porovnání s pískem i se všemi jeho negativními externalitami mohou být stále ještě řádově dražší. Mluví se o využití recyklovaného skla pro výrobu písku "umělého" nebo o přírodních materiálech ve stavebnictví.

Stručně řečeno - písek dost často bereme jako samozřejmost, nedochází nám, k čemu všemu ho využíváme a jaké důsledky to má a bude mít. Informujte se prostřednictvím stručného dokumentu, který můžete zhlédnout [zde](#). -jj-



Pozvánky - listopad 2019

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně zve:

Farmářské trhy Strakonice

pátek 1. a 15. 11., 13 - 17 hod., Velké náměstí (pod radnicí)

Posledními dvěma termíny pokračují podzimní farmářské trhy na Velkém náměstí. Přijďte si vybrat z bohaté nabídky farmářských a regionálních potravin, řemeslných výrobků a občerstvení. Vše s důslednou kontrolou původu. Na místě bude umožněn prodej drobných pěstitelských přebytků bez účastnického poplatku. Aktualizované seznamy přihlášených prodejců na: farmarsketrhy.strakonice.eu. Kontakt: jan.juras@knih-st.cz nebo 721 658 244. Akci pořádá Ekoporadna při ŠK ve spolupráci s Městem Strakonice.

Kurzy zdravého vaření

úterý 12. 11., nebo čtvrtek 14. 11. Vždy od 18 hod. na ZŠ Povážská

Další sezóna kurzů probíhá 1x měsíčně do května. Jednotlivé kurzy na sebe nenavazují, hlásit se můžete i jednorázově. Přijďte se seznámit se surovinami a postupy pro zdravější, bezmasou nebo dietní kuchyni. Kurzovné 100 Kč. Lektor Ing. Jan Juráš. Svou účast hlase předem na: jan.juras@knih-st.cz nebo 721 658 244.

Zelené otazníky - "Co přinese klimatická změna českým lesům?"

středa 20. 11., 18 hod., společenský sál ŠK (3. nádvoří strakonického hradu), vstupné dobrovolné

Bude kůrovcová kalamita koncem hlavních dřevin v ČR? Co znamená pro lesníky a vlastníky lesů? A jsme vůbec schopní potřebných změn v lesním hospodaření? Na tyto a další otázky se pokusí odpovědět lesník Ing. Petr Obleser, Ph.D. -jj-

Pobočka ŠK Za Parkem zve dospělé i děti:

Zastavení v čase

ST 6. 11.: Krátké setkání, ztišení, verše Pavel Dobeš, poetická próza Robert Fulghum. Od 16:30 na pobočce Za Parkem.

Korálková zvířátka

ČT 7. 11.: Zdeňka Slavíková: **Tvořivý podvečer aneb Ze starého nové.** Mezi 17:00 a 19:00 (lze přijít kdykoliv v tuto dobu) v půjčovně pobočky. Pomůcky a materiál na ukázkou a vyzkoušení budou připraveny, ale hodilo by se přinést i vlastní (drobné korálky, vlasec).

Toulání šumavskou divočinou 2019

ST 13. 11.: Josef Pecka – přednáška s promítáním. Od 17:00 ve společenském sále ŠK (hrad).

Hraní na kantely

NE 17. 11.: hraní na kantely, případně i další nástroje. Koná se od 18:00 na pobočce Za Parkem ve spolupráci se spolkem Spona. K hraní, zpěvu nebo jen k poslechu zveme širokou veřejnost.

Výlet: Písek a okolí

SO 30. 11.: Sraz v 8:55 před nádražím ČD. V 9:07 odjezd vlakem do Písku (s přeseďáním v Ražicích). Podle zájmu a počasí navštívíme např. novou píseckou knihovnu s výstavou vodňanských výtvarníků nebo stezky v Píseckých horách apod. **Odpoledne podpoříme adventní jarmark v ZŠ Svobodná**, kde děti každý rok prodávají výrobky – a to jak svoje, tak rodičů, učitelů aj. Zpět lze jet např. vlakem v 16:26 nebo 18:26. Více na www.csop-strakonice.net.

Ledňáčci

Páteční schůzky rodin se zájmem o přírodu, tradice a lidové hry. Pro děti všeho věku (i v kočárku) s rodiči, prarodiči apod. Přicházet mohou i dospělí bez dětí nebo starší školáci bez dospělých. Pomoc při vedení programu je vítaná, ale není nutná. Chodit lze i nepravidelně. Sraz v 16:00 před zámek u vývěsky ŠK. **1. 11.:** dušičková návštěva hřbitova, zdobení opuštěných hrobů svíčkami, **8. 11. hledání a určování stop zvířat**, **15. a 22. 11.:** vyrábění ozdob a dárků pro strakonický charitní jarmark. Na schůzky si berte s sebou baterky, a bude-li už sníh, určitě i boby. Info pobočka Za Parkem (Husova č. 380) nebo vedoucí Monika Tůmová (602 361 321).

Výstavy

Výstavka větviček na určování podle pupenů a kůry (nejen s pomocí knih, ale i s možností konzultace) – v půjčovně v Husově ul. č. 380. **Pokračují i dlouhodobé akce – Místa s přírodními zajímavostmi, Nejlepší knihy aj. Otevřeno PO a ČT 13–18, ST 8–12 hod.** Více na pobočce ŠK Za Parkem (380 422 720, hrdlickova@knih-st.cz). -ah-

Šmidingerova knihovna zve:

Výstava enkaustiky

Do 31. 12. – Enkaustika aneb Krácení dlouhé chvíle pana Josefa Novotného. Obrázky tvořené žehličkou a voskem. Přístupné v době konání společenských akcí. ŠK, společenský sál.

Kurzy počítačové gramotnosti

5. 11. – PC I – Základy psaní – klávesnice, MS Word.

19. 11. – PC II – Soubory a složky – průzkumník souborů, ukládání, kopírování, tisk dokumentů.

ŠK, studovna, 9:00 – 10:30.

Marie Valášková: Jižní Čechy – můj domov

6. 11. - 2. 12. – Výstava kreseb měst a míst Jihočeského kraje. Vstupní hala ŠK, otevřeno ve výpůjční době ŠK.

Bookstart – S knížkou do života

7. 11. – Pravidelné setkávání s rodiči a dětmi v rámci nového projektu na podporu pozitivního vztahu ke knihám, čtení a čtenářství u nejmenších dětí, a to ve spolupráci s rodiči. V případě zájmu o účast nás prosím kontaktujte na tel. 380 422 708 nebo osobně na oddělení pro děti. Oddělení pro děti ŠK, od 9:30.

Vícehlasy 21.

11. 11. - Hosté večera Martina Kociánová – moderátorka

a operní pěvkyně a pan **Petr Horký** – režisér a polárník **budou mluvit o svých životních cestách směřujících nejen k moderování, zpívání a cestování. Večerem bude provázet Ivana Jonová.** Vstupné 80 Kč, čtenáři ŠK 40 Kč. Předprodej 14 dnů před akcí v čítárně ŠK. Z pořadu je pořizován videozáznam. ŠK, společenský sál, 17:00.

Sametová revoluce ve Strakonících

21. 10. – Robert Malota – Komponovaný pořad k 30. výročí jedné z přelomových událostí našich dějin. Součástí budou unikátní filmové záběry a fotografie ze strakonických ulic pořízené koncem listopadu 1989. Na atmosféru tehdejších dnů vzpomínají přímí účastníci demonstrací a zakladatelé Občanského fóra ve Strakonících. Více informací viz www.muzeumst.cz. Vstupné 20/10 Kč (členové muzejního spolku zdarma). Ve spolupráci s Muzeem středního Pootaví. ŠK, společenský sál, 17:00.

Tvořivá dílnička pro děti

28. 11. – Malování na květničky. Tvoření pro děti v knihovně, materiál bude k dispozici na místě. Oddělení pro děti ŠK, 8:00 – 11:00.



Drobné smetí

E-learning FOP zdarma

E-learningové kurzy Fóra ochrany přírody jsou do konce roku 2019 zcela zdarma. Přehled témat a instrukce k přihlášení naleznete [zde](#).

Ptáci a skleněné plochy v TV

Problematika kolizí ptáků se skleněnými plochami se dostala do vysílání České televize. Reportáž Studia 6 můžete zhlédnout [zde](#).

Čína povolala do zbraně proti znečištění vojsko

Konkrétně by mělo zhruba 60 000 vojáků zalesnit území o velikosti Irska. Mají tak tímto způsobem zlepšit tristní stav životního prostředí. Více informací se dočtete [zde](#).

Čech uvádí do praxe recyklovaný beton

Český vývojář našel způsob, jak v betonu nahradit štěrk stavební sutí. Dojde tak k úspoře financí i zdrojů. Více informací je k dispozici [zde](#).

Vlci se v ČR zatím střílet nebudou

Několik farmářů z Broumovska žalovalo MŽP za to, že nemohou efektivně chránit svůj majetek a požadovali povolení k odstřelu vlků. Městský soud žalobu odmítl. Více viz [zde](#).

Schyluje se k velkým změnám k horšímu v právu na přístup k informacím

Pokud novela zákona o svobodném přístupu k informacím projde, bude se podle některých jednat o největší omezení těchto práv od roku 1989. Více se dočtete [zde](#).

Slovensko schválilo zákaz kožešinových farem

Po bok ČR a dalších 12 evropských zemí s tímto zákazem se Slovensko připojí v roce 2021, resp. 2025. Více informací se dozvíte [zde](#).

Sucho se v ČR částečně zmírnilo

I když jsou změny pouze dílčí, podle informací ČHMÚ se stav podzemních vod na podzim začal zlepšovat. Více informací je k dispozici [zde](#).

Stát uvolní peníze na sázení stromů

100 milionů Kč je k dispozici v první vlně dotačního programu, který má za cíl podpořit výsadbu 10 milionů stromů. Žádosti je možné posílat od 14. října. Více informací najdete [zde](#). -jj-

Dvě nové naučné stezky v našem okolí

Na území národní přírodní památky Tůně u Hajské vznikla naučná stezka, jejíž přípravy se ujala Základní organizace ČSOP Onyx (podrobnosti viz [zde](#)). Zároveň byla zrenovována NS Podskalí, která tím získala úplně novou podobu (viz [zde](#)). NS má 14 zastavení. Texty byly rozšířeny, přibýlo fotografií a využita je nyní celá plocha informačních tabulí.

Zpřísnění podmínek v laboratořích

22. 10. 2019 byla uveřejněna zpráva o návrhu omezujícím týrání zvířat v laboratořích, který byl poslán do prvního čtení ve sněmovně. Stojí v něm: „Kdykoli to je možné, je uživatel pokusných zvířat, namísto pokusu, povinen použít jinou vědecky vyhovující metodu či zkušební strategii, při níž se nepoužívají živá zvířata...“ (podrobnosti viz [zde](#) nebo [zde](#)). -ah-



Literární okno

Listopadové mlhy Jirky Wagnera

Jestli k listopadu něco patří - tak mlhy. Víme, kde se berou: vyjasní se, zazáří slunce, ale v noci se teplo z kopců rychle ztrácí, vzduch se ochlazuje, a protože je těžší, stéká do údolí, kde se hromadí. A když ráno vyjde slunce, je v údolích a kotlinách konzerva studeného vzduchu, v němž se navíc vysrážely vodní kapičky. Mlha jako ranec. A tuhle konzervu chabé listopadové slunce často celý den už neotevře. Co celý den, někdy celé dny, než tu mlhovou nadílku nějaký vítr rozfouká. Na horách slunce a teplo, v dolinách zima a mlha. Meteorologové tomu říkají inverze neboli „obrácenost“. Normálně totiž čím výše, tím chladněji - v tomto případě naopak. Pole mlčí, louky studí. Sníh na dohled. Listopadová mlha zhasíná slunce.



Foto Jiří Wagner

ACH, TEN LISTOPAD!

*Dub
svoje hnědé listy
nechce větru dát.*

ALEJ V SOUMRAKU.

*Listů už jen
jak peněz
v kapsách chudáků.*

SLUNCE ZA KOPCE

*Šlo se schovat.
Mráz začal
hned úřadovat.*

OBLAČNOST NÍZKÁ.

*Mlha. Chlad.
Vroucí voda
v čajníku píská.*

MLHO MLHOUCÍ!

*Z celého světa
zůstal
jen jediný strom.*

Řeky ve městech

V [Kompostu č. 11/2018](#) jsme upozorňovali na publikaci z dílny Mendelovy univerzity v Brně zpracovanou v rámci rozsáhlejšího projektu podpořeného grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska - Ekosystémové služby a funkce lesů. Podařilo se nám do fondu sehnat i podobně vyhlížející knihu Řeky ve městech vzešlou ze stejné akce. Ta se zabývá ve stejném duchu fenoménem říčních toků v městských úsecích.

Opět se potkáme s pojmy ekosystémové služby a ekosystémové funkce. A tak nehodnotíme řeky pouze z pohledu ekologického, ale i z pohledu nejrůznějších užitků pro člověka - ochrana před povodněmi, rekreace, vodohospodářství, doprava atd. Z nejrůznějších výzkumů vyplývá, že řeky jsou pro obyvatele měst velmi důležitým prvkem: "Téměř polovina respondentů se v blízkosti vodního toku pohybuje denně a



30 % dotazovaných k řece zavítá alespoň jedenkrát za týden." Je tedy nasnadě, že podoba blízkého okolí vodních toků ve městech je velmi podstatná pro celkovou podobu urbánního prostoru.

Kniha po stručném úvodu přechází k výčtu ekosystémových služeb řek ve městech a ve své nejobsáhlejší části k popisu modelových příkladů českých řek v našich největších (většinou krajských) městech. Zevrubný rozbor je zaměřen hlavně na rekreační potenciál. Encyklopedické údaje i přes kvalitní zpracování a poutavé fotografie trpí jednou zásadní slabinou. Nepřináší příliš objemných informací ani ostatních nových poznatků, na které bychom nepřišli i laickým pohledem na problematiku, obhlídkou místa nebo logickou úvahou sami. Text na většině míst reflektuje pouze současný stav bez zlepšujících návrhů nebo všeobecných

zásad plánování takových prostor v rámci nejrůznějších projektů. Kniha tak nemá příliš velký potenciál stát se zdrojem informací nebo příručkou např. pro vodohospodáře, projektanty, pracovníky odborů vodního hospodářství nebo ostatní, kteří mají možnost v pozitivním směru ovlivnit podobu vodních toků. Pokud vás však i přesto zajímá vcelku podrobný rozbor podoby řek, doprovodných prvků a ostatních souvislostí s městským prostředím v rámci většiny velkých českých měst, určitě zde požadované informace naleznete. -jj-

Pěkné věci nech si zdát...

*Tak má milá, už běž spát
pěkné věci nech si zdát
po kopcích už běží stín
polož hlavu do peřin*

*Spi jak listí pod stromem
kterým dneska brouzдал jsem
podzim už mu zeleň vzal
barvu tvých vlasů mu dal...*

*A nech si zdát o dětech
a o plínkách na dvorech
a o prostorném domě
kde budeš spát vedle mě...*

Mně se tahle prostinká ukolébavka **Jaroslava Hutky** z roku 1974 líbí, ale někomu se může zdát obyčejná a jednoduchá až příliš. Nebo třeba i naivní. Jaképak pěkné věci, když od snů ke skutečnosti bývá tak daleko. 17. 11. si porovnáme naše naděje z roku 1989 se současností a nejspíš si mnozí z nás povzdechnou, že svoboda podnikání je pěkná věc, jenže je „kvůli ní“ teď povaha lidí snad ještě víc spotřební než dříve. I svoboda slova je pěkná, ale co ten bulvár - komu všemu doslova zničil život? Svobodné vzdělávání tak často vázne na neochotě pořádně tu možnost využít, svobodné umění bývá převálcováno brakem, svobodné rozhodnutí žít jinak než ostatní je na hranici společenské sebevraždy...

A kdo se ještě ke všemu zdráhá být s někým proti někomu, schytává to pak z obou stran... Zrovna tohle znám až moc dobře (viz delší verze tohoto článku [zde](#), s ukázkou z knížky J. Hutky „Požár v bazaru“). Psát za takových okolností do Literárního okna a dělit se o zajímavé ukázky, to je tím pádem hodně obtížné, protože jsem pak některými čtenáři automaticky pokládána za jakéhosi stoupence čehosi, i když to tak vůbec být nemusí a ani nebývá. A ještě je to komplikované tím, že k příznakům současné doby patří požadavek co největší stručnosti. Dá se to pochopit, ale třeba zrovna v oblasti ochrany přírody je to často na škodu a vede to k přílišnému zjednodušování. Vůbec celkově, náš zájem je, myslím, to hlavní, co o všech těch pěkných věcech z ukolébavky rozhoduje. Ty různé svobody, které jsem jmenovala, jsou závislé na tom, jak je my a právě jen my a právě teď použijeme. Budme tedy za ni vděční a přičiňme se. Tahle výzva se často používala v minulosti a zprofanovala se, ale je to s ní stejně – sama o sobě je v pořádku a záleží na poctivém naplnění... -ah-



Foto -ah-



Postřehy ze Slovenska – II.

... Přespávám v jednom přístřešku podél cesty z Bratislavy na Devínskou kobyľu. Jsem přece jenom prochládlý, spíše vyčerpaný z únavy než z horka, ale rozdělávám oheň na podlaze. Po hodině odstraňuji uhlíky a pokládám na vyhřátou zem celtu. To se bude spát! To jsem si ale jen myslel. Po několika minutách se obracím a pak znovu. Zespoda mne pálí snad sto čertů! Převracím se tak skoro celou noc a až teprve ráno zjišťuji, že pod slabou vrstvou země je ukryta betonová deska...

Večer se sklání nenápadně, ale o to rafinovaněji. Divizna brunátná, bařička bahenní, podražec křovištní... Divočina. Vzhledl jsem k nebi. Strážně se počaly náhle ještě strměji sklánět a jemná lyričnost se náhle měnila na vyzývavou dramatickost. Zasluchl jsem jakýsi blížící se zvuk. Starší žena spěchá s nádobou lesních plodů domů. Nejbližší osada je vzdálena asi 10 km. Nebojíte se? Z Polska sem přetáhla smečka vlků. Myslivci prý mají pohotovost... Nebral jsem to vážně. Prožil jsem ve Spišské Maguře a v okolí Banské Bystrice noční setkání s medvědem, v Belanských Tatrách střet s kamzíkem, který měl prašivinu, v Malé Fatře i na Šumavě jsem ležel hlavou 5 cm

vedle zmije, kráčel jsem ve stopách a okolo čerstvého trusu medvěda na stezce v kosodřevině, dvakrát jsem se topil v rozvodněné řece a prožil jsem klinickou smrt... Považoval jsem varování staré ženy spíše za nahnání strachu Čechovi (Čehúnovi), kterého žena samozřejmě podle řeči poznala. Rozdělal jsem oheň.

V šumavských lesích je večer zádumčivý. Melancholie, kterou zvláště podzimní šumavské hvozdy vyzařují, má nenapodobitelnou zasmušilou krásu. Zahalí tě jako smutná madona své dítě a ráno, ani nevíš jak, se probudíš a zbytky ještě kouřícího ohně se mísí s podzimní mlhou. I ráno je tak trochu mateřsky introvertní...

Večer ve slovenských lesích je jiný. Hloubka a rozsáhlost jejich kopců vniká do tvého srdce a mozku ostrou vůní devětsilů. Kontrasty a kontury svahů a údolí mizí, přesto cítíš dramatickou atmosféru okolo. Všechno vnímáš ostřeji. Proniká do tebe divoká nespoutanost přírody.



Foto -jj-

Odvěký svět plný nepřátelství! Kde zůstalo zářivé ráno! Bylo vůbec? Večer přikryje všechny vzpomínky na trpytivé barvy opálových motýlů, na modrou jemnost zvonků karpatských... Noc v horách Slovenska, v jeho lesích, je jiná! Šumava je ve srovnání velká matka, která tě k sobě přes svoji zádumčivost přivine. Hory slovenské a zvláště jeho hvozdy tě naplní strachem z neznáma. Snažíš se překonat ten pocit cizince, pocit jakéhosi ohrožení, váhání, zda se nemáš vrátit do bezpečí lidského společenství...

V dálce se ozvalo vytí... Snad zatoulaný pes... V noci, když jsi sám, se v neznámém prostředí tvoje smysly zостřují. Když přecházíš rušnou křižovatku, nesmíš těž polevit v pozornosti. Ale jsi už zvyklý na stovky aut a riskujících řidičů... Tady v lesích je klid... Klid zdánlivý. V noci ožívá hvozď svým neviditelným životem. Zvířata a noční ptáci se probouzejí. Komplexy z toho, že nevidíš, co se okolo tebe děje, tě přivádějí ke strachu a tvoje oči se rozšiřují, tvé uši zvětšují pomyslně svoji plochu a každý nerv těla je připraven reagovat na neznámé nebezpečí...

Oheň hořel jasným plamenem. Směřoval vzhůru k nebi a kolem se rozprostřelo mírné ticho. Hleděl jsem do ohně a přemýšlel, proč jsem vlastně zde. Květiny a divoká scenérie mne uchvacovaly od mládí. Ale jaký to vše mělo smysl? Mohl jsem se snad chlubit určitými znalostmi před sebou samým? Unikál mi smysl života, smysl mého života, podstata bytí vůbec a potažmo jeho význam v souvislosti s ostatními lidskými osudy... Čím více jsem znal jednotlivé druhy květin, tím více jsem pociťoval, že i kdybych jich znal tisíckrát více, stanu se možná jen objektem vyhledávaným pro znalosti, encyklopedickou schránkou nespočtu informací... ale nic víc... Vtom jsem ve vzdálenosti několika metrů uslyšel jakési zavrčení. Otočil jsem se a spatřil na okamžik hlavu velké psovitě šelmy, která vzápětí zmizela v temnotě. Zvědavého psa, který se rozplynul, tmavý pes ve tmavé noci... Nebo to byl vlk? Přiložil jsem na oheň. Hořel stejně nevzrušeně jako předtím, jen já jsem se cítil ještě více osamělý, možná jako ten pes (vlk), který se rozplynul v temnotě a který snad také toužil po nějakém společenství...

František Zima



Recepty z Veget Festu II.

Pomazánka z pečené cukety

Ingredience: cuketa (asi 3 kg), pepř, sůl, olivový olej, česnek, citrónová šťáva, koření

Postup přípravy: Cukety rozpůlíme a vydlabeme středy, nakrájíme na větší kusy, opepříme, osolíme a pokapeme olivovým olejem, dáme na 30 minut do rozpálené trouby (na plech vyložený alobalem nebo peč. papírem). Dužinu oddělíme od slupky, scedíme uvolněnou šťávu, přidáme půl palice česneku, osolíme, přidáme trochu citrónové šťávy a koření (např. garam masalu), rozmixujeme a přidáme asi 1 dcl olivového oleje. Na závěr vmícháme nasekané bylinky (petrželka, bazalka, tymián)...



Foto Florián Pešek

Falešná rybičková pomazánka

Ingredience: slunečnicová semínka (200 g), sůl (1/2 lžičky), sojanéza (100 ml), nori vločky (2 lžíce), cibule, 1-2 kyselá okurky, hořčice (lžička), citrónová šťáva (2 lžíce)

Postup přípravy: Slunečnicová semínka namočíme na 2 hodiny do vody, v cedníku propláchneme a se solí rozmixujeme (mně se to podařilo obyčejným tyčovým mixérem).

Dobře rozmícháme se sojanézou, vločkami nori, cibulí, kyselými okurkami nakrájenými najemno, hořčicí a citrónovou šťávou. Případně dosolíme a necháme rozležet. **Tereza Müllerová**

Podzimní přebytky

V měsíci říjnu odstartovala další sezóna kurzů zdravého vaření. Obě strakonické lekce byly zaplněny dohromady více než 30 účastníky, což určitě dodává energii k vymýšlení dalších receptů a tematických okruhů. Tentokrát jsme se věnovali plodům typickým pro podzim, kdy mnoho lidí shání inspiraci, co ještě dalšího s nimi. Listopadové téma ponese název „sladké slansti a slané sladkosti“. Pokud se k nám chcete přidat a podívat se na některé netradiční postupy u tradičních surovin, pozvánku najdete na str. 12. Obdobné kurzy běží také v Blatné (18. 11.) a v Katovicích (25. 11.).

"Svičková" z dýně hokaido

Ingredience: menší dýně hokaido, cibule, citrónová šťáva, rostlinný olej, sůl, drcený pepř, divoké koření (bobkový list, nové koření, celý pepř), tymián, smetana z patizonu

Postup přípravy: Na oleji zpěníme nadrobno pokrájenou cibuli, přidáme na kostky pokrájenou neloupanou dýni hokaido, osolíme, opepříme a několik minut restujeme. Zalijeme menším množstvím vroucí vody a společně s divokým kořením dusíme do změknutí. Přilijeme připravenou smetanu z patizonu, ochutíme citrónovou šťávou a umixujeme do hladka. Dochutíme tymiánem.

Smetana z patizonu

Ingredience: 1/4 patizonu, rostlinný olej (50 ml), sůl (1/2 lžičky), cukr (2 lžičky)

Postup přípravy: Pokrájený patizon uvaříme doměkka, necháme vychladnout a umixujeme do hladka s ostatními ingrediencemi. V případě potřeby naředíme trochou vody.

Celozrnné "špekové" knedlíky

Ingredience: celozrnná pšeničná hladká mouka (cca 800 g), prášek do pečiva (sáček), sůl (1 a 1/2 lžičky), rostlinný olej (2 lžíce), voda podle potřeby, uzené tofu (2 cihly), drcený pepř

Postup přípravy: Na oleji restujeme na kostičky pokrájené, osolené a opepřené uzené tofu dozlatova. Necháme vychladnout a přidáme k ostatním ingrediencím, ze kterých vytvoříme vláčné těsto. Tvoříme menší kulaté knedlíky, které vaříme podle velikosti 15-20 minut v osolené vodě. Po vyjmutí ihned propíchneme vidličkou nebo nožem.



Foto -jj-

Cuketáky na plech

Ingredience: cuketa (nejlépe žlutá), brambory, česnek, sůl, majoránka, drcený pepř, celozrnná pšeničná hladká mouka, rostlinný olej

Postup přípravy: Cuketu a brambory nastrouháme nahrubo (brambory by měly tvořit nejméně 1/3-1/2 směsi). Vymačkáme přebytečnou vodu. Dle chuti přidáme utřený česnek, ochutíme majoránkou, pepřem, osolíme a směs spojíme moukou. Přidáme menší množství rostlinného oleje, vymažeme pečicí papír, na který cuketák rozprostřeme do slabé vrstvy. Pečeme na 180 °C do lehkého zhnědnutí. Od papíru oddělujeme až po vychladnutí (může se přilepit).

Kávový koláč z červené řepy

Ingredience: červená řepa (300-500 g), pšeničná celozrnná hladká mouka (100 g), ovesné vločky (100 g), strouhaný kokos (70 g), karob (40 g), prášek do pečiva (lžička), sůl (špetka), instantní káva nebo libovolná kávovina (200 ml), rostlinný olej (50 ml), sirob (4 lžíce), mandlové plátky (na posypání). Na polevu: voda (100 ml), škrob (lžíce), sirob (lžíce), karob (lžíce)

Postup přípravy: Řepu uvaříme ve slupce doměčka. Necháme částečně zchladnout, oloupeme, nastrouháme najemno a slijeme šťávu. Smícháme s vychladlou kávou, olejem a sirobem. V míse smícháme všechny sypké ingredience a z obou směsí vytvoříme těsto. Pečeme v zapékací nádobě nebo dortové formě vymazané olejem a vysypané kokosem na 180 °C 30 - 40 minut dle síly. V hrnci svaříme polevu z dobře rozmíchaných uvedených ingrediencí. Polevu rozetřeme na upečený koláč, posypeme plátky mandlí, necháme zchladnout a ztuhnout. -jj-

Ing. Jan Juráš -jj-

Ekoporadna při ŠK, Informační centrum neziskových organizací, Husova 380, Strakonice

Po, St: 7:30 - 16:00, Út, Čt: 12:00 - 16:00,
Pá - po domluvě

tel.: 380 422 721, 721 658 244

E-mail: jan.juras@knih-st.cz

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody
Strakonice, Zámek 1

www.csop-strakonice.net

E-mail: posta@csop-strakonice.net

Kompost - Strakonický měsíčník o ochraně přírody

Příspěvky v tomto čísle - Jan Juráš, Alena Hrdličková (-ah-), Jiří Wagner, Karel Schneider, Emilie Kukla, Iveta Švelchová, Iveta Holubová, Lucie Michalová, Jarča Divišová, Eva Legátová, František Zima, Tereza Müllerová

Grafika - Jan Juráš

Logo Kompost - Monika Březinová

Kresby - Ivana Jonová

Jazyková úprava - Jan Juráš

Kontakt - jan.juras@knih-st.cz, 380 422 721

Publikované články vyjadřují výhradně názory autorů



Anticopyright 2019



ŠMIDINGEROVA
KNIHOVNA
STRAKONICE